

“Világ proletárjai, egyesüljetek!”

Dialektika

A Marx Károly Társaság időszaki lapja

VIII. évfolyam 5. (80.) szám

2004. május

KÖSZÖNTJÜK MÁJUS ELSEJÉT, A MUNKÁSOSZTÁLY NEMZETKÖZI ÜNNEPÉT!

Arccal a szakszervezetek felé!

Választások közeledtével pártok és politikusok “felfedezik” maguknak – potenciális szavazóbázisként – a munkásosztályt. A feldolgozóiparban foglalkoztatott munkások száma önmagában, az előző évtizedekben dinamikus fejlődő hazai ipar jelentős részének, benne a magyar munkásosztály hagyományos fellegvárainak szétverése után is, meghaladja az egymilliót. Hozzáadhatjuk ehhez az egyéb ágazatokban (kereskedelem, szállítás, szolgáltatások stb.) dolgozó több mint félmillió munkást. Ide sorolhatjuk a fizikai munkát végző kétkézi munkások mellett a növekvő mértékben nem-fizikai (szellemi) munkát végző bér munkás helyzetű dolgozókat. Az aktívan foglalkoztatott munkások mellett szociológiailag a munkásnépeséghez tartozik a rendszerváltás után tartós munkanélkülivé vált, kényszervállalkozóvá lett munkások, nyugdíjas munkások milliós tömege. Összességében a munkásosztály (“munkásnépeség”) képviseli a választók több mint ötven százalékát. Nem meglepő, hogy a politikai pártok, a választási siker reményében, egymással vetélkedve, ígéretekben nem fukarkodva, munkásszavazatokat igyekeznek szerezni. Hogy aztán a válasz-

tás után ígéreteikről, munkásokról és munkásosztályról a legközelebbi választásokig megfelelkezzenek.

Jobboldali, szélsőjobboldali politikai erők a múltban is, megtévesztő populistá nacionalista demagógia segítségével, esetenként ál-antikapitalista jelszavak hangoztatásával, nem egyszer próbáltak “munkásszavazatokat” szerezni reakciós hatalmi céljaik diktatórikus megvalósításához. Fasiszta pártok “nemzeti szocialista munkáspártnak” álcázták magukat. Munkáellenes politikai célokra használták fel a “sárga szakszervezeteket”. A magát hangsúlyozottan polgárinak nevező hazai politikai jobboldal nemrég a “panelprolikat” okolta választási vereségeért. Vezére a szocializmust a huszadik század “legnagyobb hazugságának” nevezte. A nyílt antikommunizmus szellemében támadta és támadja a munkásmozgalmat, a szakszervezeteket, a munkásosztály államát. Újabban az Orbán Viktor által vezetett új jobboldali szövetség, legutóbbi választási kudarcából tanulva, munkások füleinek szánt szírehangokat hallat, “munka alapú társadalmat” hirdet, “munkástagozatot” szervez, nagylelkűen
(folytatás a 2. oldalon)

Hárs László:

Legenda

Régen beszéltek: jönni fog!
Suttogtak róla hóval borított fák és hegyfokok, s a szélben elhaló dal felkapta szép nevét s jeges tájakra szerterhordta, a szél, a bátor énekes, titkos nevét kimondta. A zsarnok még aludt a köd felett, de szorgos öre, a szürke fagy, jól örködött, megvillant jégszín tőre. Az összeesküvő vidék csak jelszavát morogta, a föld s a felleges, vad ég a hangot visszadobta. Mint lázadó, konok sereg, a jelszót egyre mondták a magok és a gyökerek s a kifosztott, bolond fák. Az ágakon lobbott vetett a zöld tűz, egyre égett, és felgyújtotta a meredt, kizsákmányolt vidéket, az égre fényes, könnyű kört rajzolt a Nap, s a barna, termékeny földeken kitört a május forradalma.

Hárs László (1911-1976) író, publicista, a szocialista líra méltatlanul elfelejtett művésze. Népszerű gyermekregények szerzője; munkásmozgalmi dalszövegei a magyar munkásfolklor szerves részévé váltak (pl. “Előkelőek nem vagyunk...”). Itt közölt verse Az elsüllyedt városban c. kötetében jelent meg (Budapest, 1941).

Van-e ma a munkának ünnepe?!

A “jóléti állam” felszámolásával állandósult a munkanélküliség, a “földös” népesség a társadalom peremére szorul. Akik egy évtizede még rendezett viszonyok között éltek, ma már kénytelenek szembenézni a kirekesztés veszélyével. Úgy tűnik, feltartóztathatatlanul gyarapszik a “dolgozó szegények” rétege is: azoké, akik nem munkanélküliek, de a munkájukból nem tudnak megélni. Az uralkodó osztályok nem a szegénység és a munkanélküliség ellen harcolnak, hanem a szegények és a munkanélküliek ellen. Ritkítják a “szociális hálót”, fokozzák a nyomást a válság áldozataira.

A szegénység, munkanélküliség, szociális bizonytalanság a “gazdasági csoda”

éveiben sem volt ismeretlen. De az érintettek többsége még a ’80-as években is hitte, hogy a nehézségekkel meg lehet birkózni. Ma már aligha van bárki, aki ép ésszel kedvező fordulatot várná.

Régebben és ma

A korábbi évtizedek szociális vívmányainak meghatározott előfeltételei voltak. *A tömegek politikai nyomása, a szakszervezetek harcokéssége kényszerítette ki őket.* A tőke hajlandó volt megfizetni ezt az árat, hogy kifogja a szelet a munkásmozgalmat vitorláiból. Fontos előfeltétel volt továbbá a *gazdasági fejlődés.* A második világháború utáni hosszú konjunktúra összekapcsolódott a termelési gyors növeke-

désével; többet lehetett elosztani, mint a korábbi fejlődési szakaszokban, és a fogyasztási javak termelésének felfutásameg is követelte a fogyasztói bázis szélesítését. Mindez megteremtette a “jóléti állam” lehetőségét. Ami pedig a szükségességét illeti, a két rendszer világméretű konfrontációja engedményekre készítette a tőkét.
(folytatás a 3. oldalon)

¹ Werner Seppmann cikke nyomán (Über Konsequenzen der sozialen Spaltungen für die Klassentheorie. “junge welt”, 03. 10. 10.).

(folytatás az 1. oldalról)

még azt is “megbocsátja” a munkásoknak, hogy a szocializmus építése idején jobban, nagyobb biztonságba éltek. Csak támogassák szavazataikkal őket, a jobboldali polgári nemzeti szövetséget.

A jobboldal álságos populista demagógiáját megkönnyítette, hogy a jelenleg kormányzó szocialista párt, amely választási programjában a “munkavállalók”, a “bérből és fizetésből élő dolgozók” érdekeinek politikai képviselőjét, a munkásérdekek védelmében a szakszervezetekkel való szorosabb együttműködést ígérte, az első két “száz nap” mézeshete után mintha megfélekedezett volna ígéreteiről. A politikai szótárból a “munkás”, “munkásosztály” szavak jószereivel eltűntek. Helyüket a “nemzeti közép”, “polgári baloldal”, a “piacon versenyképesség”, a “rászorultsági elv”, a “modernizálás”, az “eukonformitás” foglalták el. Ennél is súlyosabb, hogy az ígért “szociális fordulat”, “szociális párbeszéd” a “száz nap” után a gyakorlatban elakadt. A kormány a gazdasági problémákat a munkások rovására, megszorításokkal, a munkabérek befagyasztásával stb. próbálja megoldani. Elbocsátásokra kerül sor mind a közszférában, mind a versenyszférában. A munkások széles körét érintő döntések előkészítésébe és meghozatalába a kormány a szakszervezeteket nem vonja be igazán. Csak most, a kormány támogatottságának érezhető csökkenése idején, fedezik fel újra a munkásokat és problémáikat, tesznek felemás gesztusokat a szakszervezeteknek. Megkésett lobbizásba kezdtek a magyar munkaerő szabad áramlását akadályozó EU-korlátozások csökkentéséért, a multik által nálunk működtetett munkahelyek megőrzéséért. Ebben a helyzetben a munkások csalódottságát és elégedetlenségét a jobboldal saját politikai céljaira igyekszik felhasználni. Az Orbán-kormány korábbi országglása azonban azt bizonyítja, jobboldali kormánytól nem várható a munkások problémáinak megoldása. Nem nehéz felismerni, miféle jobboldali politikai törekvések húzódnak meg a Fidesz által kezdeményezett nemzeti petíció populista (a jobboldali kormányzat állítólagos “eredményeit” kritikátlanul dicsőítő) demagógiája mögött. Nagyfokú rövidlátásra vall, amikor bárki, a petíció álságos javaslatait hitelesítve, a bérből és fizetésből élők érdekeinek védelméhez a nyíltan anti-kommunista jobboldalban keres szövetséget.

A politikai pártok többsége ma önös érdekeitől vezérelve fedezi fel a munkásosztályt. *De mikor fedezi fel önmagát maga a munkásosztály?* Mikor ismeri fel, hogy az érdekeinek védelméért és érvényesítéséért folytatott harcban leginkább önmagára számíthat, hogy a tőkés társadalom-

ban csak annyi “joga”, bére, életszínvonal van, amennyit magának kiharcol, hogy érdekvédelmi képessége saját erejétől függ, hogy ereje főleg szervezettségében, a gyakorlati munkásszolidaritásban rejlik. Miként József Attila írta: *“Inkább segít a kutya szőre/a teríthető betegen, / semhogy magát miértünk törje, / aki sorsunktól idegen. [...] ‘s ha most a tyúkszemünkre lépnek, / hogy lábunk cipőnkbe dagad, / rajtad is múlt. Lásd harc az élet, / ne tékozzold bizalmadat.”*

A munkásosztály szervezettsége, gyakorlati osztályszolidaritása elsősorban a **SAKSZERVEZETEK** testületében meg. A munkások a szakszervezetekben vívják meg “napi harcukat a tőke ellen”, “iskolázzák magukat”, teszik meg az első lépést a szétforgácsoltágtól és tehetetlenségtől az osztályegyesülés felé. A tőkés rendszerváltás idején a rendszerváltás vesztesévé lett munkásosztály magára maradt. Érdekeinek közös, szervezett képviselője és védelme helyett a munkások széles tömege az egyéni túlélés stratégiáját választotta, ami azonban nem jelentett védelmet a munkanélküliségtől, létbizonytalanságtól, a munkabérek csökkenésétől, az életkörülményeik romlásától. A szakszervezetek meggyengültek, taglétszámuk visszaesett, érdekvédelmi képességük meggyengült. A szakszervezeti mozgalom egysége megbomlott. A szakszervezeti jogokat megnyirbálták. Ameddig a tőkésosztály erős és befolyásos érdekvédelmi szervezetekkel (munkáltatók, gyáriparosok, vállalkozók szervezeteivel) rendelkezik, mögötte állnak a tőke nemzetközi gazdasági, politikai és katonai szervezetei, és számíthat a mindenkori kormány engedelmes szolgálataira is, a dezorganizálódott, demoralizálódott munkásosztály védtelen és kiszolgáltatott.

Egységes és erős szakszervezeti mozgalom nélkül a munkások érdekeiket nem tudják megvédeni. Április első hetének végén az Európai Szakszervezeti Szövetség felhívására a szakszervezetek Európa-szerte szakszervezeti akciónapot tartottak. Több országban tömegdemonstrációkra került sor. Berlinben kétszázötvenezen, Stuttgartban százötvenezen, Kölnben százezen, Párizsban százezrek tüntettek. Rómában több mint egy millióan vonultak utcára, tiltakoztak a jobboldali Berlusconi-kormány tervezett nyugdíjreformja ellen. A szociális megszorítások ellen tiltakozva egymás mellett vonultak munkanélküliek és állásukat féltő alkalmazottak, nyugdíjasok és egyetemisták. Németországban a szociális korlátozásokat és megszorításokat megvalósító Schröder-kormányt bíralták a tüntetők. Ugyanakkor kifejezésre juttatták: a kereszténydemokrata-liberális ellenzék hatalomra jutása sem jelentene megoldást, hiszen ők egyszerűen felszámolnák a “jóléti államot”.

Magyarországon hasonló tömegmegmozdulásokra (egyelőre) nem került sor. A Parlament felsőházi termében megtartott zártkörű protokolláris jellegű rendezvényen a szakszervezeti konföderációk képviselői a kormánytól a csatlakozási szerződés újratárgyalását kérték a munkaerő szabad áramlásáról. Határozottabb és élesebb bírálat fogalmazódott meg a Vasas székházban az Európai Szakszervezeti Szövetség, az ipari szakszervezetek és civil szervezetek kezdeményezésére megtartott akciónapon. Az előadók (Szőke Károly, a Vasas Szakszervezeti Szövetség elnöke, Szalai Erzsébet szociológus, Krausz Tamás történész) a neoliborális gazdaságpolitika munkás-ellenes jellegét leleplezve, rámutattak az egymást követő rendszerváltó kormányok – köztük az Orbán-kormány és a Medgyessy-kormány – felelőségére. Egyértelműen elhatárolódva a jobboldali populizmustól, arra figyelmeztettek, hogy a kormányra kerülő jobboldal a neoliborális gazdaságpolitika szélsőségesen munkásellenes változatát valósítja meg.

Az akciónap résztvevői, az ipari szakszervezetek és civil szervezetek (ATTAC, Szociális Fórum, Haladó Erők Fóruma) képviselői, a szakszervezetek és a baloldali civil szervezetek, szociális mozgalmak összefogását és szorosabb együttműködését szorgalmazták a munkásérdekek védelmében. Az EU bővítése, csatlakozásunk az EU-hoz, a szakszervezetek számára új kihívást (és új lehetőséget) jelent. Az új kihívásoknak csak megerősödött és egységes szakszervezetek tudnak megfelelni. Ehhez nagyobb tudatosság és szervezettség szükséges. Felerősödik a nemzetközi szolidaritás jelentősége.

A Marx Károly Társaság Marx tanításának szellemében, a proletariátus osztályszerveződésében kiemelt jelentőséget tulajdonít a szakszervezeteknek mint a munkások elsődleges osztályszervezetének. Ezen a bázison, a szakszervezetek megerősödése útján támadhat fel poraiból és erősödhet meg a megújuló munkásmozgalom. Az elmúlt évtizedekben meggyengült szakszervezetek ma számos belső problémával küzdenek. Erejüket politikai és szervezeti megosztottságuk is gyengíti. Határozottabb munkásérdekvédelemre, nagyobb szervezettségre és aktivitásra van szükség. Támogassuk és segítsük a szakszervezetek harcát a munkásérdekek védelmében! Segítsük leküzdeni a szakszervezetek gyengeségeit! Támogatásunkkal, kezdeményezéseinkkel, aktív részvételünkkel, szolidaritásunkkal, építő bírálatunkkal segítsük elő a szakszervezeti munka javítását! **Arccal a szakszervezetek felé!**

Wirth Ádám

a Marx Károly Társaság elnökhelyettese

(folytatás az 1. oldalról)

Azóta egyaránt megváltoztak a tőke értékesítési feltételei és a társadalmak hatalmi viszonyai. A '80-as évektől a tőke elérkezettnek látta az időt a kizsákmányolás nagyarányú fokozására. Amikor a gazdasági visszaesés elbizonytalanította a dolgozókat, a tulajdonosok átfogó üzemszervezési változtatásokba kezdtek: nemcsak a termelékenység emelése céljából, hanem azért is, hogy módszeresen meggyengítsék a foglalkoztatottak ellenálló erejét. Racionalizálás ritkította meg a törzsgárdákat, amelyek – legalábbis a nagyüzemekben – hatékony érdekképviseleti csoportokat alkottak. Az átszervezéseknél betanított és részidős munkásokkal cserélték fel a törzsgárdatagokat; az újakat gyakran önálló, egymással versengő munkacsoportokba szervezték, amelyek ingatag helyzetük miatt könnyen kezelhetők.

A munkahelyi bizonytalanságot a tőkének sikerült oly mértékben fokoznia, hogy a termelés áttelepítésének pusztá fenyegetésével is jelentős engedményeket tud kicsikarni. Lesüllyesztette a bérszintet, feltornászta a profitrátákat. A '90-es években már kirobbanó profitokról beszélhetünk, amelyek újabb "racionalizálásokat" tettek lehetővé. Rendszeresen leépülnek a munkahelyek, nő a tartaléksereg; a profitnövekedés pedig újabb leépítésekre (és fúziókra vagy felvásárlásokra) ösztönöz.

A kirekesztés gépezete. Új ellentmondások

A gazdasági haladás a kirekesztés gépezetét vált: a gazdaság gyarapodása egyre nagyobb ütemben termeli a szegénységet (rácáfolva a demagóg propagandára, amely szerint a profitnövekedés új munkahelyek létesítésével jár). A jelenlegi válság ugyanis gyökeresen eltér a tőkés gazdaság megszokott ciklikus ingadozásaitól: a foglalkoztatási gondok fellendüléskor sem csillapulnak.

A jelenlegi helyzetet nemcsak a tőke és a munka éles polarizálódása jellemzi, hanem a dolgozó tömegeket megosztó számos új ellentmondás. A munkanélküliek között nő azoknak a száma, akik nem számíthatnak rá, hogy valaha is újra munkát találnak, és mindannyiukat a munkában állóknak kell eltartaniuk. A törzsgárdák körül szélesül a rosszul fizetett, szociálisan bizonytalan helyzetű foglalkoztatottak zónája; maguk a törzsgárdák viszont kiváltságokat élveznek, mert stabilizáló szerepük van, rendszerint kreativitást és lojalitást tanúsítanak, ahogy elvárják tőlük. A konszernnek általában dekonjunkctúra idején is alkalmazásban tartják őket, miközben a védelmet nélkülöző munkásrétegeket közvetlenül sújtják a piaci visszaesések.

A proletariátuson belül jelentkező új törésvonalak elmélyítésére a tőke módszeresen ellentéteket szít a munkások különböző csoportjai között: eltérő bérezési, jogi, társadalombiztosítási formákat alkalmaz, lebegtetni a munkaviszony időtartamát, rövid határidőre és egyénileg köt munkaszerződéseket, rugalmas (behívásos) munkaren-

det alkalmaz, bérbe adja vagy látszatönállóságra kényszeríti munkásait. Terjed az átlag szerint fizetett munka és a védelem nélküli munkaviszony: arányuk ma a legtöbb ipari országban 35 százalék, tendenciájuk a gyors növekedés.

A kirekesztettek állandó fenyegetést jelentenek a foglalkoztatottak számára: pusztá létezésükkel arra figyelmeztetik őket, hogy könnyen rosszabbra fordulhatnak a dolgok. Egy francia felmérés során a megkérdezettek kétharmada fontosabbnak minősítette a foglalkoztatottak és a munkanélküliek, mint a szegények és a gazdagok közötti különbséget. A válasz a politikai öntudat és az ellenállási kultúra alacsony szintjét mutatja: *az uralkodó osztály gondolkodása uralkodó gondolkodássá lett, és a válság áldozatai ma még többnyire nincsenek tudatában a társadalmi antagonizmusoknak.* Kirekesztettségükért gyakran önmagukat okolják, ahogyan azt "felülről" sugalmazzák nekik; *nem látnak reális alternatívát, amely önvédelmi harcukat megalapozhatná.*

Ünneplés vagy számbavétel?

Ezek a sorok persze élesen különböznek hangnemükben a május elsejéken szokásos ünnepi megemlékezésektől. Valóban: semmi okunk az ünneplésre. De arra sem (és jogunk sincs hozzá), hogy feltartott kézzel álljunk be a sorba, amelyet a tőke céltudatosan terel a vágóhíd felé. A modern imperializmus kegyetlen tapasztalatai óhatatlanul működésbe hozzák a tömegek ellenállási reflexeit. Ennek már ma is látjuk az első jeleit. Érik a gyümölcs, ha lassan is. Ahhoz, hogy ezt a szükségyszerű folyamatot kötelességünkhöz híven előmozdítsuk, számba kell vennünk a realitásokat. Retorikus felhangok és megavasodott szövegek nélkül, igazunkba vetett meggyőződéssel, józanul.

Milliók tüntettek Európaszerte a szakszervezetek aciónapján

Rómában egymillióan, Berlinben félmillióan tüntettek a szociális megszorítások ellen a tömegek a szakszervezetek felhívására.

A haladó magyar szakszervezetek és a civil szervezetek tudományos eszmecserét folytattak a gazdasági világválságról, benne az EU helyzetéről, a Szociális Európa lehetőségeiről, a magyar gazdaságpolitikában érvényesülő neoliberális negatív vonásairól, a szakszervezetek és civil szervezetek megerősítésének problémáiról a baloldali szövetségi politikában.

A tanácskozást *Rabi Ferenc*, a Bányász Szakszervezetek elnöke vezette. Bevezetőt tartottak: *Szalai Erzsébet* tudományos kutató, a világgazdasági válság új vonásairól; *Szöke Károly*, a VASAS Szakszervezet elnöke, a Bokros-tervek negatív következményeinek elfogadhatatlanságáról; *Krausz Tamás* egyetemi tanár, történész a szakszervezetek és a haladó társadalmi szervezetek szerepéről; *Tamás Gáspár Miklós*

Szakszervezetek és civil szervezetek felhívása

Az Európai Szakszervezetek Szövetsége április 2-3-án az egész kontinensre kiterjedő akciósorozattal kívánta felhívni a figyelmet a munkavállalók szociális jogait és az európai jóléti rendszereket fenyegető veszélyekre. A Szövetség felhívást tett közzé, amelyet a magyar szakszervezetek és baloldali civil szervezetek (így az MKT) is aláírtak.

Az Európai Unió újabb 10 országgal való bővülése nem jelentheti pusztán a pénztőke és a termelői kapacitások mozgásterének növekedését – hangoztatja a felhívás –, hanem **együtt kell járnia a társadalmi kontroll, a szabályozott párbeszéd formáinak és tartalmának megerősítésével.** Az európai szakszervezetek támogatják az integrációs fejlődést, de csak azzal a feltétellel, ha az új Európai Alkotmány megfelelő módon rögzíti és garantálja a **munkavállalói jogokat**, a kollektív alku intézményeinek működtetését, az egész társadalomra kiterjedő **szociális biztonság** követelményét. A magyar szakszervezetek és szélesebben a baloldal felelőssége, hogy segítsék ezt a küzdelmet, a szakszervezeti integráció helyreállításával megfelelő súlyt, erőt kölcsönözzenek az érdekvédelemnek. Ebben a folyamatban **alapvető fontosságú a szociális fórummozgalmak és a szakszervezetek európai szintű erősödő együttműködése.** Az embertelen neoliberális gazdaságpolitikával szemben **állítsuk előtérbe a jóléti intézményrendszer, a társadalombiztosítás, az egészségügy, a nyugdíjrendszer, a közoktatás, a közszolgáltatások, a munkaügy védelmét, akadályozzuk meg a piacosításukat és privatizációjukat.** Alapvetően fontosnak tartjuk a piacgazdaság állami szabályozását, a dolgozók szerzett jogainak védelmét.

filozófus keményen bírálta a szociál-reformista pártok káros hozzájárulását az imperialista háborúk támogatásához; *Kardos István* a tudományfejlesztés, ismeretterjesztés, felnőttképzés fontosságáról szólt. *Dr. Szász Gábor* műszaki oktató, főiskolai docens, a TÉT és a BAL soros elnöke, a tudományos-technikai forradalom vívmányai tőkés alkalmazásának árnyoldalairól nyújtott elemzést a munkásszertály és a tulajdon nélküli munkavállalók szempontjából; *dr. Farkas Péter*; a Marx Károly Társaság vezetőségének tagja a Bokros-féle 130 pont alapvető hibáira mutatott rá; *Aradi Pál* szóváltotta a vidékfejlesztés lemaradásának gondjait, a roma probléma lassú kezelését; *Széchy András* történész, a Civil Fórum ügyvivő testületének tagja, a haladó civil szervezetek támogatásának elhanyagolását bírálta.

A tanácskozás nyilatkozatát fentebb, ezen az oldalon ismertetjük.

(Forrás: "Fényszóró"(HEF) 04.04.)

Március 11. és március 20.

Mélységes megdöbbenést keltett a március 11-i madridi terrortámadás. A különböző politikai erők a fejlett centrumországokban, pártállástól függetlenül, a leghatározottabban elítélték az ártatlanok véréért követelő, most már közvetlenül Európára is kiterjedő terrortámadást. Őszinte együttérzésüket fejezték ki a halottak hozzátartozóinak, a sebesülteknek és családjuknak, a spanyol népnek.

Ezeken túlmenően azonban jelentős hangsúlybeli különbségek is voltak a megnyilatkozásokban. Bush elnök a terrorizmus elleni határozottabb összefogásra szólította fel NATO-beli szövetségeseit. Schröder és Chirac találkozóján ezzel szemben a terrorizmus okainak kezelésén volt a hangsúly. Ezzel csatlakoztak Kofi Annan ENSZ főtitkár 2004. januári, davosi nyilatkozatához, mely szerint a fejlett világ túlságosan a terrorizmus elleni harcra koncentrált és elfelejtkezik a perifériára szorítottak emberi méltóságáról.

A jelek szerint a népek is egyre világosabban azt vallják, hogy a szegény országok helyzete, kizsákmányoltsága, továbbá a jelenlegi világrend erőszakos fenntartása, az afganisztáni-iraki háború folytatása csak olaj a tűzre. Ezt tükrözi John Kerry választási diadalmenete az Egyesült Államokban. A spanyol nép is felocsúdott. A terrorakció a spanyolországi választások előtt elvileg a jobboldali rendpártiság, az iraki beavatkozás fokozásának híveit is erősítette volna. A spanyol nép többsége azonban éppen a terrortámadás nyomán balra, ezzel közvetve az iraki háború, de az elhúzódó baszk-földi konfliktus jobboldali kihasználása miatt is az állami terrorizmus ellen szavazott.

A globalizáció-kritikai civilmozgalmak világszerte egyértelműen elítélték a vonatrobantásokat. Ugyanakkor már jó ideje elítélik azt a világrendet is, amely növekvő társadalmi egyenlőtlenségeivel, a sokasodó etnikai, vallási, kisebbségi konfliktusaival elkerülhetetlenné teszi az elkeseredettség

és a kirekesztettség torz megnyilvánulásait. (A BBC legutóbb arról számolt be, hogy a fejlődő országokban az iraki háború megindulása óta eltelt egy évben nőtt a Nyugat-ellenesség, különösen az arab világban és Afrikában. Most pedig elkerülhetetlennek ítélik a terrorakciók kiterjedését Nagy-Britannia területére.)

Március 20-ára, az iraki háború megindításának egyéves évfordulójára, az amerikai békemozgalmak felhívására, világszerte nagy demonstrációkat kezdeményeztek. Budapesten a Békélánc és a Civilek a Békéért látványos akciót szervezett. Sötétedés után sok százan, fáklyával a kezükben, a nemzetközileg ismert békejelt formázták. Az Európai Szociális Fórum és a hazai szociális mozgalom felhívására a háború elindításának évfordulójára gyűlést rendeztek a Villányi-úti konferencia-központban is. Ezzel a háttérrel zajlanak a következő kontinentális méretű fórum londoni előkészületei, amelyeken Magyarországról a Lehet más a világ! hálózat és az ATTAC képviseltette magát.

A március 20-i akció szervezői felhívásukban leszögezték: a békepártiság egyetlen valós bizonyítéka mind a kormány, mind az ellenzék részéről csak az lehet, hogy a továbbiakban nem támogatják az iraki megszállást és kezdeményezik minden katona, köztük a magyar kontingens azonnali hatállyal történő visszahívását.

A Békélánc tömörülésben és a Civilek a Békéért c. összefogásban két szervezet vesz részt, pacifisták, zöldek, humanisták, a politikai baloldal több szervezete. A többi közt megemlítenénk az Energia Klubot, a Magyar Természetvédők Szövetségét, a Humanista Mozgalmat, a Levegő Munkacsoportot, az Alba Kört, a Greenpeace-t, a Baloldali Alternatíva Egyesület, a Baloldali Együttműködési Tanácsot, a Haladó Erők Fórumát, az ATTAC-Magyarországot, a Marx Károly Társaságot. A kezdeményezést támogatta a Magyar Szociális Fórum munkacsoportja, a Társadalmi

Demokráciáért Mozgalom, a Baloldali Front, a Létminimum Alatt Élők Társasága és a Ferencvárosi Munkás Szabadidős Egylet. A március 20-i akciónap alkalmából az iraki háborút és megszállást elítélő nyilatkozatot tett közzé a budapesti székhelyű Demokratikus Ifjúsági Világszövetség is.

Élő békejel a hősök terén

Március 20-án, este 19,30 óra. A Hősök terén háború-ellenes tüntetés, 750 fáklyás fiatal "Élő békejel" alakításával és rengeteg égő gyertyával demonstrál. Körülöttük embergyűrű, fiatalok, középkorúak és idősebbek együtt. A Békélánc és a Civilek a Békéért, valamint a hozzájuk kapcsolódó más civil szervezetek szervezésében zajlik a békés megmozdulás.

A hangszórók a fiatalok szónokainak szavait harsogják. Az Irak elleni amerikai agresszió egy évvel ezelőtt kezdődött. A háború tízezernyi ember életébe és százmilliárdnyi dollárba került eddig, az amerikai megszállás alatt. A "beharangozott" tömegpusztító fegyverekből semmit sem találtak, a háborút megindító érvelések és magyarázatok nem bizonyultak igaznak. – Nem normális, hogy hazudnak nekünk... A világ minden pontján, legnagyobb tömegek az Egyesült Államokban, ismét milliónyian tüntetnek a háború egy éves évfordulóján.

A tömegben ismerősök arca jelenik meg. Aggod József, Jászberényiné, Szécsi András, Székely Péter, Vajnai Attila, és sokan mások. Az emberek egymásközt felvetik: meg lehet-e állítani a háborút ilyen tüntetésekkel? Az erőszaknak véget vethetünk-e ily módon? Visszahívják-e a kormányok Irakból a katonákat?

A szónoklatok előtt és után sok zenével szórakoztatják a résztvevőket. Közben folyik az ismerkedés, az egymás közti beszélgetés. Egy évvel ezelőtt több tízezeren voltunk, most jóval kevesebben vagyunk. Igaz, hogy a szervezők most nem felvonulást készítettek elő — mondják többen.

FL.

Béketüntetés 2004. március 20-án

AZ IRAK ELLENI AGRESSZIÓ ELSŐ ÉVFORDULÓJÁRA EMLÉKEZÜNK

Március 20-án volt egy éve annak, hogy az amerikaiak elkezdték Irak bombázását, majd inváziót indítottak Bagdad ellen. Az irakiak jelentős ellenállása ellenére Bush amerikai elnök május elsején bejelentette a harci cselekmények lezárását. Az amerikaiak és szövetségeseik villámháborút indítottak ugyan, de az ellenállók a mai napig is heves gerillaharcot folytatnak.

Tehát az amerikai elnök számára a vártnál sokkal súlyosabb gondot jelentett és jelent ma is az Irak elleni agresszív háború. Az amerikai megszállás alatt Irak a terrorizmus melegágyává vált, amely manapság már Európára is kiterjedt. Ezt jelzik Isztambul után a madridi merénylet-sorozatok.

Irakban az ellenállók stratégiája az utóbbi időszakban jelentősen megváltozott: már nemcsak az amerikai és más külföldi megszállókat támadják, hanem a velük együttműködő irakiakat is. A pusztító merényletek mögött már ott találhatók az iraki ellenállók mellett a külföldi "dzsihád" harcosok és az al-Kaida emberei. Az amerikaiak szerint az ellenállók célja polgárháború kirobbantása. Ma már egy-két év jóslása helyett 4-5 évet jeleznek az iraki helyzet konszolidálásának megvalósulására. A helyzet súlyosságára utal az a tény, hogy Irak mesterséges létrehozásából adódóan a hatvan százaléknyi siita, illetve a húsz-húsz százaléknyi szunnita és kurd lakosság ellenséges viszonyban vannak egymással. A szunniták Irak fennállása óta hatalmon voltak és minden eszközzel elnyomták a másik két népcsoportot, s így azok ellenségként tekintettek rájuk. És ez a szembenállás nemcsak, hogy fennmaradt, de Irak megszállása óta kiéleződött. A szunniták terrorista módszerekkel és eszközökkel kívánják visszaszerezni hatalmukat, a siiták számbeli fölényüket szeretnék érvényesíteni, a kurdok az első öbölháború óta élvezett viszonylagos függetlenségükhöz

ragaszkodnak. Megfigyelők szerint a polgárháború már megkezdődött a márciusi bagdadi és kerbalai merényletekkel, melyeknek mintegy 270 halálos áldozata volt.

Az iraki kormányzótanács siita tagjai aláírták az alkotmánytervezetet, viszont legbefolyásosabb vezetőjük elutasította.

Az Irakban elesett amerikai katonák száma egyre emelkedik, többségük az elmúlt év május elseje után lelte halálát. A sebesültek száma ismeretlen, de feltételezhetően ezrekre rúghat. Veszteségeik vannak a szövetségeseknek is, elsősorban a briteknek és az olaszoknak.

Bush a háború első évfordulójával kapcsolatban kijelentette: "Szaddám Huszein eltávolításával, az iraki rendszerváltás kikényszerítésével biztonságosabb lett a világ." Háborúban lévő elnökként kívánja megvívni választási csatáját, mely tele van ellentmondásokkal. John Kerry demokrátpárti elnökjelölt, aki igennel szavazott a háború megindítására, kijelentette: nem tette volna, ha tudja, hogy a kormányzat megalapozatlan indokok alapján sürgette a beavatkozást. Az amerikaiak több mint fele megkérdőjelezi, helyes döntés volt-e az iraki beavatkozás?

A madridi kormányváltás váratlanul érte a Bush-kormányzatot, mivel Spanyolország egyik legelkötelezettebb európai támogatója volt Nagy-Britannia mellett Washingtonnak. A kijelölt miniszterelnök szerint az 1300 fős spanyol katonaságot visszavonják, ha addig az ENSZ nem nyújt felhatalmazást a "békefenntartó misszióra". A lengyeleknél is megingás érezhető, bár szerepvállalásukhoz jelentős támogatást adott a NATO.

Mindenestre a konfliktus vége nem látható, annál is inkább, mivel e sorok írásakor felkelés tört ki Irakban, melynek következtében az ellenálló irakiak több várost is ellenőrzésük alatt tartanak...

FL.

A Marx Károly Társaság közleményei

* *Márciusi központi vitafórumunk vendége Hajdú János újságíró, v. nagykövet volt, aki "Esélyek egy kényszerpályán. Magyarország csatlakozása az EU-hoz"* címmel tartott vitaindítót.

* *Áprilisi vitafórumunkon dr. Tausz Katalin szociológus, tanszékvezető tartott előadást "A szegénység-probléma — tekintettel az EU-ra"* címmel. Mindkét vitafórumot a BAL, a MET és a MKT közösen rendezték.

* *Április 10-én Társaságunk kibővített vezetőségi ülésen vitatta meg fennállásunk 15. évfordulójával kapcsolatos teendőinket. Döntés született a szeptemberben tartandó országos nagygyűlésről. Ezt követően szekciók üléséről, valamint tudományos munkacsoportjaink további működtetésének mikéntjéről. Egy-egy szekció ülésének helyszínéül kihelyezett vidéki helyszínek is*

javaslatba kerültek. Előkészítő bizottság és szervezési csoport létrehozásáról döntöttek annak érdekében, hogy a 15. évfordulóról történő megemlékezés fordulatot eredményezzen a Társaság elméleti munkájában.

* *Társaságunk tagozatai közül többen tartottak évzáró taggyűlést, vitafórumot. Többek között Békéscsabán, Miskolcon, Nagykanizsán, a XVIII. kerületben voltak ilyen rendezvényeink.*

* *Vas megye megszűnt "fehér folt" lenni.* Jelenleg minden megyében és budapesti kerületben vannak tagozataink, csoportjaink, a "Dialektika"-t rendszeresen olvasók körei. Társaságunk tagsága, olvasóköreinek létszáma az első negyedévben tovább növekedett és meghaladta az 1200 főt. Három hónap alatt közel háromszázan fizették be a tagdíjat, illetve adományokkal igényelték a "Dialektika"-t. A negyedéves bevételünk mintegy 500 ezer forint. Pénztárcánkönyvünk mérlege meghaladja a + 80

Erőteljes kampány az EU parlamenti választások előtt

A köztársasági elnök június 13-ára, vasárnapra írta ki hivatalosan az EU parlamenti választásokat. Külön törvény szerint a választás listás rendszerű, listát azok a pártok állíthatnak, amelyek legalább húsz-ezer választópolgár ajánlását megszerezték. Az egész ország egy választókerületet alkot, így a "kopogtató cédulák" az ország egész területéről begyűjthetők, a szavazás is azonos szavazólapon történik. Voksolhatnak az EU-tagállamok Magyarországon tartózkodó állampolgárai, és a magyar külképviseleteken az adott országban tartózkodó magyar választók is.

Az egyfordulós választás érvényessége nincs részvételi arányhoz kötve. A 24 képviselői helyből csak azok a pártok szerezhettek mandátumot, amelyek átlélik az öt százalékos küszöböt. A június 13-áig tartó menetrend főbb állomásai a következők:

Április 13 - 16. A választópolgárok megkapják a névjegyzékbe történt felvételükről szóló értesítést és az ajánlószelvényt. A "kopogtató cédula" kitöltés után azonnal leadható, illetve gyűjthető.

Április 14 - 21. Valamennyi településen közszemlére teszik a választói névjegyzéket, kihagyás miatt kifogást lehet emelni a polgármesteri hivatalokban.

Május 14. A külföldön tartózkodó magyar állampolgárok személyesen vagy meghatalmazással, illetve ajánlott levélben kérhetik a lakhelyük szerinti választási irodán az adott külképviseleti névjegyzékbe való felvételüket.

A listát és az azon szereplő jelölteket legkésőbb május 14-én, pénteken 16 óráig, az ajánlószelvények átadásával kell bejelenteni az országos választási bizottságnál.

Május 28. A választási bizottságok megbízott tagjait legkésőbb május 28-án, pénteken 16 óráig lehet bejelenteni.

Június 5. A választásra vonatkozó közvélemény-kutatások eredményét legkésőbb eddig lehet nyilvánosságra hozni.

Június 11. Eddig lehet kérni igazolást arról, ha valaki nem az állandó lakhelyén kíván szavazni.

Június 12 - 13. Szombaton 0.00 órától 13-án 19.00 óráig *kampánycsend!* **Június 13-án, a választás napján, 6 órától 19 óráig lehet szavazni.**

A politikai pártok választási kampánya erőteljesen folyik, amit az élet minden területén tapasztalhatunk.

ezer forintot. Ez úton is köszönjük a támogatást és várjuk a többi barátaink hozzájárulását is közös ügyünk érdekében.

* *Május elsején a Városligetben hagyományos területünkön fogadjuk az érdeklődőket.* A Koós Károly sétányon a Munkáspárt színpada közelében, a baloldali civil szervezetek közt leszünk találhatóak. Kapható lesz a "Dialektika" kiemelkedően érdekes ünnepi száma, valamint a Társaságunk által terjesztett írók: *Bíró Eugénia, Farkas Péter, Kárpáti Sándor, Rozsnyai Ervin, Tuna Jenő, Vinczellér Béla* és *Wirth Adám* írók könyvei, tanulmányai.

Iraki kommunista vezető nyilatkozata

Az "Antiimperialista Tábor" c. ázsiai lap interjúja Ahmed Karimmal, az Iraki KP Hazafias Ellenzékének vezetőjével

Kérdés: *Hogyan értékeli az ellenállás fejlődését?*

Válasz: Öszintén szólva, nem számítotam rá, hogy az ellenállási mozgalom ilyen gyorsan kiszélesedik. Sokan bíztak az iraki hadseregben, és elkeseredtek a felső parancsnoki kar árulása láttán. Tömegszervezeti szinten semmiféle korábban előkészíteni, bár mi javasoltuk a hatóságoknak, hogy adják meg nekünk az alapvető szabadságjogokat, és támogatni fogjuk a harcot az amerikai agresszió ellen. Szaddam nem volt elragadtatva ettől a javaslatától; egyébként is túl késő volt már. Mindent figyelembe véve, az eredmények minden várakozást felülmúlnak. A fegyveres ellenállás, amely a megszállók arroganciája nyomán napról napra növekszik, a szegénysorsú tömegekben gyökerezik, és elsősorban rájuk támaszkodik. A mi oldalunkon állnak az arab tömegek, velünk rokonszenvezik a világközvélemény tekintélyes része (az európaiakat is beleértve).

K: *Mit gondol, képes lesz a "Kormányzótanács" olyan helyzetet teremteni, hogy a megszállók átadják a hatalmat egy bábkormányának?*

V: Nem, a Kormányzótanács maga is része a problémának, nem pedig a megoldása. Az USA védelme és teljes gyámsága alatt áll, nincs a legcsekélyebb tekintélye sem.

K: *Mi a véleménye arról, hogy az Iraki KP részt vesz a Tanácsban?*

V: Ez mindennél rosszabb. A pártvezetés már ezt az árulást megelőzően is politikai hullá volt, mert hallgatólag támogatta az agresszorok által gyakorolt embargót. Minden kommunistának, aki méltó erre a megnevezésre, az ellenállás soraiban a helye. Bárki, aki a megszállást támogatja, ellensége a népnek.

K: *Ez annyit jelent, hogy a KP-ban szakadás van és ellenzék működik?*

V: Amíg a vezetőség a megszállók védnöksége alatt tartja nyitva irodáit ország-szerte, és adja ki a párt lapját, addig ez a párt, amely valaha a legerősebb volt Irakban, nem számíthat semmiféle tömegtámogatásra. Öngyilkos politikája természetesen ellenállást vált ki, még a központi bizottságban is.

K: *Mit tesznek az ellenzéki kommunisták az ellenállás kommunista szárnyának megszervezéséért?*

V: Először is részt veszünk az ellenállás valamennyi formájában, és az egységes nemzeti felszabadítási front szervezésében. **Csak harcban állíthatjuk helyre a kommunista mozgalmat.** A KP maradványai-ból konferenciát hívunk össze Bagdadban. A vezetőség igyekszik ezt megakadályozni, de gyakorlatilag valamennyi arab kommunista párt bennünket támogat. A megszállást egységesen elítélik.

K: *Milyen esélyei vannak az egységes nemzeti felszabadítási front megszervezésének?*

V: Feltétlenül szükség van ilyen szervezetre, és előbb vagy utóbb létre is fog jönni. Végző fokon le tudjuk majd küzdeni a nézeteltéréseket a nacionalisták, iszlamisták és kommunisták vezetői között. Alsó szinten az együttműködés már létrejött, mert az ellenállás nem vallási kérdés, hanem a nemzeti és szociális önmeghatározás kérdése. Ne feledjük, hogy a megszállás még csak egy éve tart, politikai élet pedig évtizedek óta nem volt az országban. Időbe telik, amíg a központi irányítás kialakulhat.

K: *Igaz, hogy az ellenállás fő politikai problémáját a síita vallási vezetőkkel való nézetkülönbségek okozzák?*

Magyar Köztársaság Honvédelmi Miniszterének, Juhász Ferencnek 2004.03.24.-i válaszelevele a CaB 2004.02.19.-i Medgyessy Péterhez küldött nyílt levelére

Nyt.sz:322/21/2004. 1. Sz. példány
Benyik Máttyás úr
 Civilek a Békéért sajtócsoport,
 Budapest

Tisztelt Benyik Máttyás Úr!

A Medgyessy Péter miniszterelnök úrnak 2004. február 19-én küldött levelét válaszként – illetékességből – megkaptam.

A Civilek a Békéért mozgalom nyílt levelének megküldését Miniszterelnök úr és a magam nevében is köszönöm, mivel honvédelmi miniszterként és a nemzetbiztonsági kabinet vezetőjeként újólag lehetőségem van kifejezni a Kormány álláspontját az iraki magyar szerepvállalással kapcsolatban.

Először is pontosítanom kell az egy évvel ezelőtti béketüntetések idején az Önök és a miniszterelnök találkozóján tett állítólagos miniszterelnöki kijelentést, miszerint amíg ő a miniszterelnök, nem mennek magyar katonák Irakba. Bár én nem voltam jelen találkozásunkon, a segítségül hívott sajtóarchívumokban nem találtam az Önök által a miniszterelnöknek tulajdonított mondatot.

Találtam viszont:

“gyökeresen eltér a miniszterelnök és a Civilek a Békéért mozgalom véleménye a küszöbönálló iraki háborúról: míg Medgyessy Péter a háborút a kisebbik rossznak tartja egy, a világot fenyegető diktátor lefegyverzésére, addig a Civilek a Békéért mozgalom szerint a világ békéjét éppen ez a háború fenyegeti – olvasható abban az állásfoglalásban, amelyet a miniszterelnökkel folytatott tegnapi találkozásuk után adtak ki a háborúellenes tüntetésre készülő szervezetek” (Népszabadság)

“nem tudták meggyőzni Medgyessy Pétert a Civilek a Békéért mozgalom képviselői az iraki konfliktus békés megoldásáról a tegnapi parlamenti találkozón, bár

V: A vallási vezetőkkel való kapcsolatok problémája valóban nincs még megoldva, és számos konfliktus forrása. A megszállók mindig fognak közöttük kollaboránsokat találni.

K: *Mit vár a háborúellenes világmozgalomtól?*

V: Nagy jelentősége van számunkra. Az USA-ban és Angliában a mozgalom nyomást gyakorolhat a militaristákra, hogy vonják vissza a csapatokat. Az USA-t és Angliát el kell szigetelni. És végül: az ellenállásnak politikai támogatásra van szüksége. Ha ezrek és ezrek tüntetnek mellettünk, ez politikai csapás ellenségeinkre.

a miniszterelnök és a tüntetés szervezői egyetértettek a terrorizmus és Szaddam Husszein hatalmának elvetésében” (Magyar Nemzet) – kezdetű tudósításokat.

Azt gondolom azonban, egy év távlatból nem is az akkor elhangzottak, hanem a háború és béke, a háború vagy béke kérdésének más-más megközelítése a vita igazi tárgya Önök és a kormányzat között. Megnyugtatom: valamennyien egy oldalon állunk, békepártiak vagyunk.

A Magyar Köztársaság érdekei egybeesnek a demokratikus államok érdekeivel: nem tűrhetjük, hogy rezsimek tartsanak sakkban demokratikus államokat, amelyek bátorítják a terrorizmust, rettegésben tartják a világ békés országait. Nekünk az a dolgunk, hogy azoknak az országoknak pacifikálásában, ahol erre igény és szükség van, az ún. normális élet megalapozásában, beindításában segítsünk. Hogy megadjuk azt a lehetőséget, amit – bizonyára Ön is egyetért – Magyarország sokszor nem kapott meg történelme során.

Nem a magyar katona tehet arról, hogy Irakban a fegyveres erő jelenléte és tekintélye szükséges még a humanitárius segélyek célba juttatásához, a polgári élet minimális feltételeinek megteremtéséhez is. A missziót vállaló magyar katonák tehát nem megszállók, hanem a békés élet feltételeinek megteremtői – sok száz külföldi társukkal együtt. Ha úgy tetszik, a békemozgalomhoz ők e cselekedetükkel csatlakoztak: hogy Irakban is egyre többen lehessenek olyanok, akik alanyi jogon támogatják a nemzetközi terrorizmus által fenyegetett, hön áhított békét.

Egyetérték Önökkel: lehet más a világ! Budapest, 2004. Március 24.-n

Tisztelettel:

Juhász Ferenc

(olvashatatlan aláírás, mellette körpecséten: Magyar Köztársaság Honvédelmi Minisztere)

Kapitalizmus Mucsán

(D. Sz. fiatal asztalos szakmunkás élményei a Szociális Európá küszöbén)

Kis ízelítő a régi munkahelyemről. Szóval, ez egy asztalosműhely, ahol ivóvíz nincs, tűzoltásra felszerelés nincs, átöltözni nem lehet, kezet mosni nem lehet, mellék helyiségről nem kéne talán beszélni, az félig-meddig a természet. Bejelentés nincs. A porelszívót, azt mi készítettük el saját költségünkön, de csak a körfűrészgépre. Semmilyen védőfelszerelés nincs, ami a szakmához járna, köszörüléshez védőszemüveg, védőkesztyű egyáltalán nincsen. Gyorsmegállító sincs a gépen, 6-8000 fordulat percenként, legalább egy-másfél perc, mire leáll. Ha balesetem van, ez elég hosszú idő. A marógép, az egy házilág készített gép, ezen sincs védőfelszerelés, ha netalán elszakadna az ékszj – ez már megtörtént, de szerencsésen megúsztuk. Fennáll a veszély, hogy az embernek a lábát elintézi. A gépek karbantartása, az a mi reszortunk, bár mi nem vagyunk gépszereplők, nem az a szakmánk. Erre semmilyen ráfordítást nem ad a főnök.

Megszokott dolog, hogy az ember be-megy reggel, mikor a nap még nem kelt fel, és akkor jön el, amikor már rég nyugovóra tért. Az időtartama a munkának reggel 6-tól este 6-ig, 7-ig. A szombati napot úgy találták ki, hogy havonta egy nap kötelező, illetve először csak félnap, de csak azért, hogy utána a műhelyt kitakarítsuk. Ebből az lett, hogy havonta egyszer egy kötelező szombatot végigdolgozunk, utána takarítunk. De a minimálbér bevezetésétől a főnök ezt kevesellte, és kitalálta, hogy havi két szombat lesz kötelező. Ezután be akart vezetni hármat, ez volt az első összeröffenés a műhelytagok és a főnök között. Akkor rendszeresen eljátszotta a bérek nem kifizetését, először csak úgy próbaszerűen, akkor meglepődve tapasztaltuk, hogy kábé tízezer forinttal kaptunk kevesebbet. Addig nem is percre pontosan számoltunk utána, hogy jóval kevesebbet számolnak, mint amennyit dolgoztunk.

Aztán voltak olyan munkák, például kiállítás-kivitelezés, ahol szépen tudott a főnök kaszálni. Kitalálta, hogy dupla órabért kapunk ezekre a napokra, csak készülőnk el időben. De amikor elszámolásra került a sor, igaz, többet kaptunk a sima órabérenél, de nem kaptuk meg azt az összeget, amiről szó volt, csak a kétharmadát. Ez a mézesmadzag-effektus. Még választhattunk is, amikor fölháborodtunk: azt mondta egész pontosan, hogy vagy megkapjuk az órabért, vagy elfogadjuk ezt. Ezeket a békákat nekünk le kellett nyelni.

Maga a telephely egy mezőgazdasági területre épült, ott húzta fel egyszer valaki engedély nélkül ezt az építményt. A vállalkozás végül is engedélyezve van, de a telephelyet nem is lehet bejelenteni. A terület tulajdonosa többször föl lett már jelentve,

de úgy néz ki, hogy mint díszpolgár, meg tudja oldani a dolgot.

Azt hiszem, mondtam már, hogy tűzoltó készülék nincs, pedig asztalosműhely, tűzveszélyes. Nem tudom, 5-10 méterenként lenne kötelező egy poroltó, de nekünk nincs egyáltalán, Magyarországon ez drága. Fával vagy fűrészporral tüzelünk, mikor mi van, hogy hasznosítsuk a hulladékot, előfordult már, hogy a tetőszerkezet kigyulladt. Szerencsénkre el tudtuk oltani. Kisebb tüzek is voltak, oltottunk már kristályvízzel, esővízzel. Amikor reklamáltuk a tűzoltó felszerelést, a főnöknek az volt a válasza, hogy szerzett egy-két hordót, tegyék a csatorna alá, és ha tűz van, majd ezzel oltsatok. Egyszer akkor ütött ki egy kisebb tűz, amikor a kollégám épp egyedül volt a műhelyben. A hordót fölborította, és nyakon borította a tüzet. Aztán kiment bagózni, és tíz perc múlva visszament megkukkolni, hogy ég-e még.

Az a tapasztalatom, hogy az ilyen munkahelyeken két-három hónapig rendese az emberrel, az elvárások mindkét oldalon működnek, később ez egyoldalúvá fajul, mindig többet kell dolgozni egyre kevesebért, mindig több hibát fognak találni. Itt is, ezen a munkahelyen, az első feltételek úgy szóltak, hogy mi reggel 7-től délután 5-ig dolgozunk a hét első négy napján, pénteken pedig 7-től délig. Erre mondtam én neki, hogy nem szeretném a péntek délutánt ellébecolni, mit szólna hozzá, ha akkor is bent maradnék. Ez négy félnap havonta. Örült, hogy ilyen a hozzáállásom. A végén az lett belőle, hogy kötelezővé tett havi két szombatot. Ha valaki nem tetszett neki, simán kirúgta. Nem volt felmondás, semmi – megmondta, hogy ne jöjjön be többet.

Volt egy baleset, főleg a gép állapot miatt, amikor egy kollégámnak az ujját elvágta a gép. Lett egy négyórás műtété, de hát betegállomány ennél a cégnél nincs, szabadságról a főnök rendelkezik, az is csak két hét, ünnepnap se mindig, az hogy mi van piros betűvel a naptárban, senkit sem zavar. A balesetre visszatérve, mivelhogy a kollégám nem volt keresőképes, nem tudott dolgozni, annyi pénze volt, egy havi bér, amennyit fölvelt előre a fizetéséből. Orvosi ellátás pénzbe került, megpróbált minden költséget visszaszorítani, semmi szórakozás, csak saját fenntartásáraélelmiszer. Fél évig fizette később az adósságait. Három hónapot volt távol a műhelytől végül is, azt az egy hónapot, amit fölvelt előre, le kellett neki dolgozni. Korábban kezdett bejárni a műhelybe, mint ahogy az orvos ajánlotta, így maradandó károsodást szenvedett, nem tudja az ujját behajlítani. Fogni tud vele, meg tudja tartani az anyagot, jó szakember. Három éven át könnyör-

gött a főnöknek, hogy jelentse be. Ó, már szóltam róla, már intézik. Hát, jól elintézték.

Volt még egy érdekesség tanuló koromban, azt még elmondom. Megvádoltak egyszer két másik sráccal, akikkel együtt voltunk tanulók, hogy eltűnt három gép a tanműhelyből, és azt csak mi vihettük el. Kiszámolta a főnökünk, hogy azt mi hárman ki fogjuk fizetni, ez fejenként 29 500 forintot jelentett, 95-ben, az akkor még egész jó pénz volt. Mivel tanulók voltunk, bért nem kaptunk, így aztán választhattunk, hogy dolgozunk a tanműhelyben, vagy keresünk magunknak asztalost, akinél majd pénzért dolgozhatunk. Találtunk asztalost, én általában ott voltam este 7-ig, 105 forintos órabérért, ez elég jól hangzott, végül ki tudtam fizetni az összeget, amit rám szabtak. Később úgy hozta a sors, hogy valamiért megint oda kellett mennem abba a műhelybe, és érdekesen tapasztaltam, hogy az a három gép, amit állítólag elloptunk, ott van a helyén.

Mesélhetnék még sok mindent, de a holnap is korán kezdődik.

Följegyezte r. e.

Apró-cseprő

Árok-betemetés

Kormányunk maga ássa sírját, bele is fekszik, földet is húz magára, és fennhangon dicsekszik: mesteriben ki látott betemetni egy árkot?

Jobbléti rendszerváltás

Hazánkban minden orvul nem jóra: jobbra fordul, büzlik kívül-belül, és a jólét (mármint a népé) kiütve, verve péppé, jobblétre szenderül.

Sírvers

Majakovszkij sírjára Brecht e sorokat szánta: "Nem bírt vele tigris, se cápa, a poloskahad felzabálta."

Tanács a bűnbánónak

Szánod-bánod a múltat, testvér! Azt is, amit el sem követtél? Hadd lássák, mily tárgyilagos vagy, s akkor majd méltányolni fognak? Vedd észre: furfangos a csapda. Magad kötsz hurkot a nyakadra.

r. e.

Megszólalási széljegyzetek az országos sajtóban

Viszonylag legkönnyebb hozzászólási lehetőségünk az országos napi lapok közül a Magyar Hírlapban nyílik az egyes fontosabb cikkek után. Ilyen, vagy olyan módon igyekeztünk a megjelenési lehetőségeket kihasználni fontosabb politikai és más témákhoz kapcsolódva. A hozzászólók többnyire anonimitással, vagy álnévvel élnek, nem egyszer visszaélnék. Magam mindig *nyíltan, nevémmel* szignálom a hozzászólásaimat.

Három a belpolitikailag legfontosabbak közül:

VITA AZ MSZP KONGRESSZUSA UTÁN – márc. 13. “Tiszteletre méltóak az MSZP, a kormányfő erőfeszítései, hogy törekedjenek létrehozni a nemzeti együttműködés konszenzusát feszültté vált szociális és politikai helyzetünkben, az Európai Unióhoz csatlakozás folyamatában, s a várhatóan igen bonyolult évek átélésére. De vajon reális-e ez a célkitűzés, amikor valóban kettészakadt országgal van dolgunk gazdaságilag, szociálisan, politikailag egyaránt? Nem reálisabb-e az ország *haladó* erőit, benne motorként a *baloldali* erőket összefogásra készíteni a modernizálás, a szociális érdekelttség előtérbe állításával a legfontosabb tennivalók megoldására összpontosítva azokkal szemben, akik hamiskártyásan csak a kormányzás visszaszerzésére törnek, s mindent ennek rendelnek alá? Ezt látjuk eltökélten, semmitől sem riadva vissza a jobboldalon, de a baloldalon is akadnak, akik az EU parlamenti mandátumért szociális demagógiával, az ország reális helyzetét figyelmen kívül hagyva felelőtlenül fűt-fát ígérnek, még a “vadsztrájkoktól” sem riadnak vissza, irreális népszavazások kiírását erőltetik. Nem alságos-e az EU választáson úgy indulni, mint azt a MIÉP teszi, hogy eleve ellenzik az EU-ban bármilyen fajta részvételt, vagy mások jobboldalon szándékosan fel akarják porgetni a költségvetési terheket? Amikor világgazdasági recesszió van, külföldön kapcsolataikkal lejáratják az országot, gátlástalanul élezik a szomszéd népekkel a viszonyt, irreális követeléseket támasztva, gyakorlatilag az ott élő magyar kisebbség körülményeivel mit sem törődve, helyzetüket ténylegesen rontják. Van-e társadalmi igazságossága az *egyenlősített adócsökkentési követelésnek*, mely a szegényekre nagyobb terheket rakna, a tehetőseknél, dúsgazdagoknál levénné a közteherviselés mértékét a progresszívítás helyett? Van némi igazság abban, hogy égető gazdasági gondok idején vajon nem a tűz-

zel való játék-e bevetni átgondolatlan és kivitelezhetetlen közjogi vitákat rövidtávon, amelyek bumerángxént a baloldali demokratikus erőkre üthetnek vissza, meg gondolatlanságaikkal hiteltelenítének. A racionalitás azt diktálná, hogy az új típusú háborúk, terror-merényletek, gazdasági nehézségek-válságok közepette a józan erők találják meg a *haladó* nemzeti összefogás *reális* módozatait. Támaszkodjanak a dolgozó és a nincstelen emberek, családok létező, elsődleges létérdekei érvényesítésére. Mozgósítsák a felelősen gondolkodó társadalmi erőket, pártokat, azok józan csoportjait, a szakszervezeteket, a falu felvilágosultabb, felemelkedésre vágyó erőit, a progresszív civil szervezeteket, a megrövidített nyugdíjasokat, jövőjüket kereső fiatalok tömegeit. Ismét történelmi választáson vagyunk, okosan, felelősen, reális taktikussággal érdemes cselekednünk, s a nemzet túlnyomó többségének érdekeit jól megválasztva középpontba állítani.”

CIVIL ÜGYEKRŐL – LÉVAI KATALIN BIRÁLATA KAPCSÁN – márc. 20. – Lévai Katalin miniszteri tevékenységét megbírálta az MSZOS munkavállaló nők IV. konferenciája.

Más ügyeket előnyben részesít a munkásnők, más esélyegyenlőségre rászoruló társadalmi rétegek, és szervezeteik rovására. “Lévai Katalin tehetséges, tudományos és közéleti teljesítményeivel már tekintélyt kivívott, rokonszenves személyiség. Ezért is fogadta a haladó civil mozgalom olyan fontos állami poszton, amelynek feladatkörébe tartozik az esélyegyenlőség segítése, a civil társadalom erősödésének előmozdítása. A haladó civil szervezetek egyik legjelentősebb tömörülésének egyik ügyvivőjeként a civil fronton végzett tevékenységét én sem tudom kritikátlanul tekinteni. Sajnos gyors előrejutásával elbízta magát – nem csak a munkásnők nagy tömegei ügyei iránt mutatott érzéketlenséget, hanem több jóindulatú jelzés ellenére, nem foglalkozott kellő figyelemmel és eréllyel, a civil ügyekkel foglalkozó államtitkár és főosztály gyengeségeinek, a látszatot megtévesztő “kirakat-politikájának” felügyeletével, s nem egyszer maga se mutatott jó példát saját megnyilvánulásaiban. Ez nem magánvélemény, hanem a több szakszervezetet, a nőszövetséget, ifjúsági és nyugdíjas szervezeteket, kulturális és sportegyesületeket tömörítő Civil Fórum közös tapasztalata. Ezzel nem vonjuk kétségbe, hogy szakmai felkészültségével, nemzetközi tapasztalataival, többoldalú nyelvtudásával alkalmasságát az

Európai Unióban várható új megbízatásai ellátására.”

ÁTALAKULT A FIDESZ – márc. 29. “Figyelemreméltó! Nem csak Polgári Szövetséggé, de “az első Európai Néppárttá Magyarországon”. S programjába vette a Kárpát-medence magyarságának egyesítését, ideológiájában, mint azt Horthyék, Bethlenék, és más jobboldaliak tették az ellenforradalmi restaurációs Magyarországon, a “keresztény” hegemonizmussal operálva, a szabadelvűséget már régen elhagyva kizárólagossá kívánják tenni. Így kívánják befejezni a rendszerváltást. W. Martens úr, az Európai Néppárt elnöke kijelentette: “Magyarország szabadabb lesz, ha Orbán Viktor ismét miniszterelnök lesz”. Pokorny, mint gáláns úriember, édesgette, de meg is fenyegette az MDF-t, mint “aki maga alatt vágja a fát”, ha nem csatlakozik a többi jobboldaliakhoz hasonlóan az Orbán vezette új szövetséghez. Világosan kiderült igazából: mire is kellene a kortesfogásos “nemzeti petíció” egymilliónyi aláírása – vakulj magyar, hajtsd a fejed egy új járomba, amiből nem szabadulsz!”

VIGYÁZÓ SZEMETEK PÁRISRA VESSÉTEK – márc. 31. Hozzászólás Várkonyi Tibor cikkéhez, melyben a hazai és európai baloldalt felhívja a franciaországi helyi választások tanulságainak levonására. “Ahogy nem is olyan régen elszorította sokunk reményét az olasz, spanyol, francia próbálkozások, a progresszív erők összefogásának fiaskója, részben mert elbízták magukat, s nem éltek jól a kivívott kormányzás lehetőségeivel, úgy okosíthatnának ki a Madridból, Párizsból, de az olasz fellendülő tömegmegmozdulásokról új jövő hírek. Az emberek nem akarnak neo-“fasizmust”. Ha valahol ezekben az országokban emlékezhetnek: merni kell a dolgozó tömegekhez fordulni, igazi érdekeikre nem csak szavakban apellálni, hanem cselekedni is. Szocialisták, következő polgári demokraták, szakszervezetiek, igen a radikális munkásmozgalmiak, de a felvilágosult kereszténydemokrata hazafiak együttműködése is megvédheti a hamis szociáldemagógiától, a szakadékba vivő nacionalizmustól, a világegéstől a népeket, Európát, a világot. Reneszansza ébredszik a korszerű antifasizmusnak. Ébredjünk itt Kelet-Európában is, hazánkban. Nagyon itt az ideje!

Széchy András
(Haladó Erők Fóruma)

TILTAKOZÁS

Vajnai Attilát, a Társadalmi Demokráciáért Mozgalom elnökét, a Munkáspárt alelnökét 2004. április 3-án őrizetbe vette a rendőrség, mert ötágú vörös csillagot viselt a budapesti Szabadság téri szovjet katonai emlékmű megkoszorúzása közben.

Magyarország az egyedüli állam Európában, melyben törvény tiltja a vörös csillag viselését. A vörös csillag szerepel több, az Európai Parlamentben képviselővel rendelkező párt jelvényében. Ha Magyarországra jönnek pártjelvényükkel, a rendőrség le fogja tartóztatni őket?

Az ötágú vörös csillag színe az elnyomottak önvédelmi harcának jelképe. A vörös zászlót először a 8. században egy perzsiai parasztfelkelés során tűzték ki, munkások pedig első ízben 1831-ben, a lyoni takácsok felkelésekor használták.

A vörös csillag öt ága az öt világrész munkásainak összefogását jelképezi. A vörös csillag tehát a mai globalizációs korszak kárvallottjainak nemzetközi összefogását, sorsuk jobbítása iránti jogos igényét is szimbolizálja, ekképpen tiltása egyenlő a világon átvélő testi-lelki nyomor igenlésével, megszüntetésének tagadásával.

Ezért mi, az elnyomatás minden formájának megszűnéséért harcoló európai állampolgárok, – bár többségünk nem ért egyet a Munkáspárt politikájával – **tiltakozunk Vajnai Attila őrizetbe vétele ellen, és az Európai Unió jövőendő tagjaiként követeljük az ötágú vörös csillagot betiltó törvény eltörlését, az ötágú vörös csillag viselésének engedélyezését!** A vörös csillagét, amelyet Ady Endre "a csillagok csillagá"-nak nevezett, és amelyről azt írta:

"Sohse hull le a vörös csillag: ...
Mióta ember néz az égre,
Vörös csillag volt a reménye.
Budapest, 2004. április 7.

Aláírók: Angelo Istvánné darukezelő, Aradi Pál (BCKSZ elnöke), Artner Annamária közgazdász, Balogh Miklós parlamenti képviselő, Balogh Sándor történész, Baranyi Ferenc költő (HEF elnöke), Baráth Katalin középiskolai tanár, szerkesztő, Benyik Mátyás közgazdász (ATTAC Magyarország elnöke), Endreffy Zoltán filozófus, Eörsi István író (külön is elhatárolódik a Munkáspárttól), Farkas Miklós matematikus, Farkasné Kéri Katalin tanszékvezető, Farkas Péter közgazdász, Galló Béla politológus, Gurmai Zita parlamenti képviselő, Györe Imre költő, Gyurcsány Ferenc sportminiszter, Hegyi Anna vegyészmérnök, Herczog Edit parlamenti képviselő, Jancsó Miklós filmrendező, Kárpáti Sándor közíró, Kiss Viktor politológus, Koltai Dénes andrológus, Koltai Katalin orvos, Krausz Tamás történész, Kristó Nagy István irodalomtörténész, Mandel Miklós közgazdász, Mészáros István filozófus (Nagy-Britannia), Mocsáry József közgazdász (Tulajdonos Munkavállalók Országos Szövetségének elnöke), Mocsáry Józsefné vegyészmérnök, Nyári János nyugdíjas, Pál Lénárd fizikus, Rozsnyai Ervin filozófus (MKT elnöke), Sebestyén György utazásszervező, Simor András költő, főszerkesztő, Sipos János filozófus (BET ügyvivője), Susan Zimmermann történész, Szász Gábor gépészmérnök (TÉT társelnöke, BAL soros elnöke), Szeredi Péter történész, Széchy András történész, Széchy Éva pedagógiai tudományos kutató, Székely Gábor történész, Szigeti József filozófus, Szigeti Péter jogfilozófus, Szőke Károly a Vasas Szakszervezet elnöke, Szöllösi Istvánné volt országgyűlési képviselő és szakszervezeti vezető, Tamás Gáspár Miklós filozófus, Tibold Antal orvos, Trautmann László közgazdász, Vadász János szociológus, Vigh László közgazdász, Wirth Ádám filozófus.

EMLÉKEZÉS ÁPRILIS 4.-RE, FELSZABADULÁSUNK ÉVFORDULÓJÁRA

A Munkáspárt a Szabadság-téri szovjet emlékműnél tartott megemlékezést, ahonnan a rendőrök *Vajnai Attilát*, a párt alelnökét előállították. Az ok: tiltott önkényuralmi jelképet, vörös csillagot viselt. Vajnai Attila kijelentette:

"nem tartja bűncselekménynek azt, hogy ha valaki a Magyarország felszabadulásának alkalmából tartott koszorúzáson olyan jelképet használ, amelyet azok a katonák viseltek a sapkájukon, akik felszabadították Magyarországot a fasiszta megszállás alól".

Szélsőjobboldali szervezetek az emlékmű közelében erőszakos jelenetek közepette az emlékmű eltávolítását követelték.

A Gellért-hegyi Szabadság-szobornál a MEASZ koszorúzott hat ország nagykövetségével együtt. *Hanti Vilmos*, a MEASZ-elnöke kijelentette:

"Mára április 4. agyonhallgatott, hovatovább szégyellni való nappá vált. Pedig éppen az antifasiszta erők világméretű győzelme volt a mai európai integráció alapja".

OSZTÁLYOK ÉS OSZTÁLYVISZONYOK A RENDSZERVÁLTÁS UTÁN

Wirth Ádám professzor, Társaságunk alelnöke, 36 oldalon megjelentetett tanulmánya, a "Dialektika" mellékleteként került terjesztésre. E témáról a szerző március 3-án tartott előadást a Munkáspárt Politikai Akadémiájának keretében Miskolcon.

Ez alkalommal a résztvevők az ott lévő füzetetek példányait "szétkapkodták".

Öröndetes, hogy a tanulmányt "A Szabadság" március 19-i és 26-i számaiban, két részletben is olvashattuk.

A témáról Társaságunk fennállásának 15. évfordulója alkalmából rendezendő ünnepség sorozat alkalmából. "Történelmi materializmus" munkacsoportunk – terveink szerint szeptember 17-én – vitafórumot rendez.

A tanulmány önköltségi áron, 200 Ft ellenében kapható központi vitafórumunkon, illetve az EZREDVÉG Baross utcai helyiségében, és vezetőségi tagjainknál, tagozatvezetőinknél.

Emlékezzünk!

Az 1932-33-as ukrajnai éhínségről

(Befejező rész)

Az élelmezési nehézségek már 1927-ben elkezdődtek. 1928-ban a piaci módszerekkel begyűjtött gabona mennyisége 128 millió puddal elmaradt az előző évitől. 1928-ban és '29-ben be kellett vezetni a városokban a kenyérjegyet. A mezőgazdaság nagyüzemi átszervezése nélkül a problémákat nem lehetett megoldani, a városokat éhínség fenyegette. A parasztság azonban nem készült még fel a kollektivizálásra. Az erőltetett gyorsítás elkerülésére a kormány megpróbálkozott a szocialista és a piaci módszerek kombinálásával. 1932 májusában a Népbiztosok Tanácsa jelentősen csökkentette a begyűjtési tervet, és engedélyezte mind a kolhozoknak, mind az egyéni gazdálkodóknak, hogy szabadpiaci árakon hozzák forgalomba a kenyérgabonát. A következmény az lett, hogy a kolhozok gabonáját szétlopkodták, az egyéni pedig elrejtették a magukét: így akarták kivonni az állami begyűjtés alól, és felverní a szabadpiaci árakat. A begyűjtés zavarai nagy mértékben a '32-es rendeletnek tulajdoníthatók: ezt igazolja az a tény, hogy 1931-ben és '32-ben, amikor megváltak már a kolhozok, jóval több kenyérgabonát gyűjtöttek be, mint 1933-ban, éhínség viszont '31-ben egyáltalán nem volt, '32-ben pedig arányaiban meg sem közelítette az 1933-ast.

Ha meg akarjuk jelölni az 1932-33-as éhség mélyen fekvő, politikai-gazdaságtani okait, azt kell mondanunk, hogy a tragédiáért végső fokon a NEP elhúzódnása, a kollektív mezőgazdasági formákra való áttérés következetlensége felelős. Pszichológiai (ha lehetséges nemcsak egyének, hanem egész osztályok gondolkodás- és magatartásmódjáról beszélni) az éhség két logika, két ideológia összeütközéséből következett: az egyik a kispolgári-paraszt-kistulajdonosi logika volt, a másik a győztes proletariátus államának logikája, a forradalom sorsáért viselt proletár felelősség, a sokéves távlatok megtervezésének kötelezettsége. A parasztkok így gondolkodtak az újfajta gazdálkodásról: ami közös, az nem az enyém, minek törjem magam érte. Például 1933 elején megvizsgáltak 340 kolhozot. Kiderült, hogy a munkaképes kolhoztagok 19 százaléka *egész évben egyetlen munkaegységet sem teljesített*, 30 százaléka 5-50 munkaegységet. Gyakorlatilag tehát a kolhoztagok fele belépett ugyan, de nem dolgozott. Érthető tehát, hogy a földek egy része bevetetlen maradt, a vetés június végéig elhúzódott, a termés mintegy fele elveszett az aratás és cséplés során. Az időben be nem takarított gabona már a mezőkön, az asztagokban kipergett. Rádásul a parasztkok közvetlenül a földekről lopták a termést. Az ukrán párt központi bizottságának titkára azt írta jelentésében, hogy a kolhoztagok 80-90 százaléka lopott.

Az állatállomány tömeges levágása már a kollektivizálás előtt megkezdődött. A ló- és szarvasmarha-állomány 1932-ben felére, a juhok száma harmadára csökkent. A parasztkok úgy gondolták: ezzel biztosíthatják a maguk és családjuk megélhetését, a többi nem érdekelte őket. Jellemző, hogy közben számítottak a traktorokra, amelyek akkoriban kezdtek dolgozni a falvakban. A parasztkoknak eszükbe sem jutott, hogy az állam nem hagyhatja kenyér nélkül a városokat, és egyéb eszközök híján kénytelen lesz erőszakkal elvenni a gabonát – annál is inkább, mert a Szovjetunió egész sor gabonatermő vidékén, az Uralban, Kazahsztánban, a Volga-vidéken 1932-ben aszály pusztított, és nagy károkat okozott. A felsorolt okokból több körzetben dezorganizálódott a termelés; a Szovjetunió területén 1933-ban termelt a legkevesebb gabona, leszámítva az 1921-es éhínséget. Ha az állam nem hajtotta volna végre erőlyesen és határozottan a begyűjtést, az 1932-33-as éhínséget újabbak követték volna.

De nem követték: a hibákat már a következő évben kijavították. 1935 január elsején megszűntek a városokban a élelmiszerjegyek. 1937-ben a kolhoztagok vásárlóereje felülmúlta az 1913-as paraszti vásárlóerőt – olyan eredmény volt ez, ame-

lyet a NEP idején egyetlen évben sem sikerült megvalósítani.

Mi a helyzet ma?

A mai emberveszteségek messze meghaladják az 1933-as éhínségről közölt legfantasztikusabb adatokat is. *Kara-Murza* orosz publicista, "A szovjet civilizáció" c. divatos könyv szerzője, 640 000 áldozatról beszél. Ez rettenetes szám, de tegyük fel, hogy igaz. Akkor is: *csak a szocializmus szempontjából rettenetes*. Hivatalos adatok szerint Ukrajnában a legutóbbi évtizedben a halálozások száma évente 400 000-rel múlja felül a születéseket; és aligha van épészü ember az országban, aki azt állítaná, hogy a jelenlegi gazdasági és politikai rend keretében ezen a helyzeten javítani lehetne.

Az 1987. január elsejei népszámláláskor az országnak 50 millió 994 000 lakosa volt; 1991-ben több mint 52 millió. 2003-ban a hivatalos adatok szerint is kevesebb volt 48 milliónál. Ezek a számok egyébként elmaradnak más, szintén hivatalos adatoktól, emellett pedig beszámítják azt a 7 millió embert is, aki külföldi munkavállalásra kényszerült. Gyakorlatilag tehát Ukrajna lakossága nem sokkal több 41 milliónál. Hová tűnt 8 (vagy 15) millió ukrán?

Képek az 1929-33-as évek Amerikájából

(Részletek Rozsnyai Ervin "Az imperializmus korszakváltásai" c. könyvéből)

Az eladhatatlan árúk tömege tönkrezústa az árakat. Ha 1926=100, akkor az amerikai árak az 1929-es 95,3-ról 1932-ben 64,8-ra, tehát 30 százalékkal süllyedtek, de a mezőgazdasági áresés meghaladta az 50 százalékot is. A nagyarányú agrár-túltermelés világlajosság volt, és a piacgazdaság mindenütt többé-kevésbé egyformán reagált rá: a "fölös" készleteket, amelyeket nem lehetett tőkévé változtatni, vagyis munkaerő vásárlására fordítani, megsemmisítették. Az Egyesült Államokban búzával és kukoricával fűtöttek, 23 millió szarvasmarhát elpusztítottak, 6,4 millió sertést leszártak és a Mississippibe dobták; Hollandiában és Dániában tehénhússal trágyázták a földeket, Londonban másfél millió láda narancsot, a franciaországi Croix-de-Vie kikötőjében 50 000 doboz szardíniát szórtak a tengerbe, Brazíliában elégették 10 millió zsák kávé, Chilében levágtak 225 000 juhot stb. Mindez akkor történt, amikor tízmilliók kóboroltak munka nélkül, és az Egyesült Államok országútjain éhen pusztult fiatal csavargók (köztük egyetemest végzett diplomások) hullái hevertek.

1932-ben könyv jelent meg Berlinben A. E. Johanntól, "Amerika saját zsírjába fullad" címmel. A könyvben amerikai munkanélküliek beszámolóit olvashatók. Idézünk két részletet.

John Bonavito, Los Angeles, Kalifornia állam: "1928-ig szentet bányásztam. Aztán elbocsátottak. Egy ideig még fenntartottam magam a megtakarításaimból, aztán gondoltam egyet: elmegyek a nyugati partvidékre, hátha ott sikerül állandó munkát szereznem. De kerek fél esztendő alatt csak 13 napot dolgoztam. Helyenként egy teljes napot sorba álltam munkáért: reggel öttől másnap reggel ötig, mégsem kaptam munkát. Így jutottam el Coloradóig, piszkosan, éhesen, 1930-ban. A rendőrök azt hitték, lopni akarok, és 5 napra lecsuktak. Aztán bíró elé állítottak, egy évi börtönre ítélt; hogy tulajdonképpen miért, ma sem tudom. Szabadulásom után gyalog eljutottam San Franciscóig, naponta kerestem munkát, hiába. Éheztem, megtetvesedtem, mindig szabad ég alatt töltöttem az éjszakát, bármilyen idő volt."

Charles Doyle, Phoenix, Arizona állam: "Acélolvastár vagyok. 30 évig dolgoztam acélgyárakban. Három évvel ezelőtt kitétek az utcára. Megtakarított pénzem rég felélt. Tegnap a kikötőben aludtam egy fészterben. Sorba állok levesért a »Hoover-kávéházban« (az akkori Amerika "Sipőcz-konyháján" – a szerk.), ahogy a fiúk nevezik. Munkát már nem is keresek. Arra a következtetésre jutottam, hogy a világnak vége, és munka nincs többé. Még jó, hogy az asszony és két fiam, akik szintén munkanélküliek voltak, meghaltak."

Baloldali mozaikok a világból

* *Hullámvás – baloldali előretörések és visszaesések.* Spanyolországban a szocialisták koalíciója győzött a választáson, vereséget szenvedett Aznar konzervatív pártja. Aznar fő támogatója volt Bushnak, Tony Blairnak, az iraki háborúban beleegyezést adó "nyolcagnak". A katonai erők visszahívására szánták el magukat, s tárgyalásokba bocsátkoztak. Franciaországban a baloldaliak elsöprő győzelmeket arattak az önkormányzati választásokon, Olaszországban ugyancsak újjáéled a baloldali koalíció. Görögországban viszont elvesztették a kormányzást a szocialisták, a kommunisták megőrizték pozícióikat. Lengyelországban visszaesett az egyesült szocialista baloldal, s át kellett adnia a kormányzást a közép erőknek. Március 20.-án, az iraki háború elindításának évfordulóján, többmillió béke-demonstráció zajlottak le világszerte valamennyi kontinensen, kimagasló részvétellel az USA-ban és Nagy-Britániában.

* *Az oroszországi* dumában a kommunisták megtartották a választáson megszerzett pozícióikat. A kommunisták erőfeszítéseket tesznek az ország és a FÁK baloldali erőinek tömörítésére. Leleplezik a Putyin centralizációt, annak nép- és nemzetellenes, a liberális komprádor diktatúrát erősítő jellegét. Bírálják a Glazev-féle átállásokat a tőkés oldalára. Feltárják a Szemigin vezette szakadár csoport kommunista mozgalmát és a hazafias tömörítést bomlasztó tevékenységét. Előterbe került a kommunista mozgalomban a párton belüli normák

megegyezése, az önkormányzatokban, a szakszervezetekben, az ifjúság közötti tömegmunka. Július 3.-ára összehívták kongresszusukat, széleskörű vita folyik a helyzetnek megfelelő új stratégiai és taktikai vonal kidolgozásáról.

* *Tájékoztatást kapott a Kínai Kommunista Párt küldöttsége* Moszkvában az oroszországi választások antidemokratikus vonásairól, Putyinnak a kül-, és belpolitikában követett magatartásáról, a kommunisták közötti vitákról. Megállapodtak abban, hogy a két párt erősíti egymással kapcsolatait. *2004 szeptemberére Pekingben összehívják az ázsiai kommunista pártok találkozóját, ezen az oroszországi kommunisták is részt vesznek.*

* *Folyik a KPRF X. kongresszusának előkészítése,* amellyel a KB március 27-i plenáris ülése foglalkozott. Határozata szerint a kongresszus július 3-án kezdődik.

Március 25-én közzétették *G.A. Zjuganov* terjedelmes cikkét az "Egységért" cím alatt. Az írás főként személyi és napi politikai szinten elemzi az elmúlt hónapok eseményeit, számottevő önkritikát nem tartalmaz, és nem ad magyarázatot arra sem, hogy miért szövetkezett korábban a pártvezetés azokkal, akiket most elítél.

Az "Orosz Hazafiak Kongresszusát" március 20-án tartották. A rendezvény egyértelműen a KPRF ellen irányult, amit Zjuganov a "Sovjetszkaja Rosszija" c. lapban határozottan elítél.

ÉVZÁRÓ TAGGYŰLÉS A BÉKÉS-MEGYEI TAGOZATUNKNÁL

Társaságunk Békés-megyei tagozata február 28-i évzáró taggyűlésén *Nagy Imre* megyei elnök előterjesztette a vezetőség beszámolóját a végzett munkáról, a költségvetés helyzetéről. A beszámoló magában foglalta a Marx Károly Társaság országos közgyűléséről szóló tájékoztatót is a Társaság 2003. évi munkájáról, költségvetési gazdálkodásáról.

A hozzászólók részletesen elemezték a tagozat helyzetét, munkáját, valamint ér-

de mi javaslatok hangzottak el a további feladatokat illetően. Állásfoglalás történt abban is, hogy az orosházi és gyulai csoportokat évzáró taggyűléseik megtartására kéri fel április 15-i határidővel. Döntöttek arról is, hogy a IV. negyedévből tartanak a Társaság megalakulásának 15. évfordulója alkalmából.

Tanai Ferenc

Oroszországban Sztálin a dicső múlt része

"A magyarokat vagy máig zavarja a személyi kultusz, vagy szeretnék NATO-beli bátyjaikat megörvendeztetni" - írta a "Komszomolszkaja Pravda" a budapesti önkormányzati döntésről, mellyel megfosztotta díszpolgári címétől *Sztálint*.

Leonyid Mlecsin író-történész aggódik, hogy a budapesti döntés erősítheti az oroszokban Sztálin szeretetét és a magyarokkal szembeni gyűlöletet. A tiltakozás még értetlenebbé válik, ha tudjuk: Moszkva polgármestere nemrég még a Cseka alapítójának, *Dzerzsinszkijnek* a szobrát szerette volna visszaállítani.

A heves reagálás mély sérelmekre is utal. Arra, hogy a rendszerváltást szerencsésebben átvészelő, NATO és EU-tag Magyarország sokaknak immár nem barát, ők már nem bátyuskánk. Ez a hangulat... többé-kevésbé jellemzi az orosz társadalmat. *Oroszországban Sztálin a dicső múlt része — függetlenül attól, hogy már nem díszpolgár Budapesten. Ő a többség számára máig a generalisszimusz, aki megnyerte a második világháborút. A Gazdát, ahogy akkor Sztálint nevezték, az orosz közvélemény többsége (egy legutóbbi felmérés szerint) a rendszerváltás óta egyre inkább pozitív szereplőnek tartja, még ha tisztában is van a számlájára irt tömeggyilkosságokkal...*

(Forrás: Népszabadság 04. 05. rövidítve)

A MUNKÁSPÁRT NÉPSZAVAZÁSI KEZDEMÉNYEZÉSE IMMÁR HIVATALOSSÁ VÁLT

Március 10-én átadták több mint 296 ezer támogató aláírással az Országos Választási Bizottságnak a Munkáspárt ügydöntő népszavazás kezdeményezését a kórház-privatizáció ellen.

Az aláírás-gyűjtéshez a Marx Károly Társaság is csatlakozott. Valamennyi tagozatunk és csoportunk résztvevője volt a saját működési területén a gyűjtésnek. Igaz, hogy átmeneti zavart okozott a MIÉP és a FIDESZ aláírás-gyűjtéshez történt csatlakozása.

Az OVB legkésőbb április 24-ig befejezi az aláírások ellenőrzését. Ennek eredményét lapunk zártaig még nem ismerjük.

“A Szabadság” c. hetilap hasábjain vitacikkék jelentek meg, melyek az ATTAC Magyarország Egyesület tevékenységét is minősítették. Mivel az említett lapban az ATTAC elnökének alábbi hozzászólását nem hozták le, ezért kérésére Szerkesztőségünk helyt adott annak közlésére — elkerülve a polgári sajtó esetleges másként reagálását.

Támás Gáspár Miklós cikke (január 23.) nyomán az elmúlt hetekben attak indult az ATTAC ellen “A Szabadság” hasábjain. TGM helytelenítette, hogy a Munkáspárt elfogadta a polgári jobboldal, sőt a szélsőjobboldal segítségét az egészségügy privatizációja elleni aláírásgyűjtéshez. Akik később hozzászóltak nem vették észre, vagy nem akarták észrevenni, hogy TGM nem a Munkáspárt ellen, hanem a Munkáspártért haragszik. Azt írta ugyanis: “A Munkáspárt ahelyett, hogy népszerű akciójával saját magának szerzett volna híveket, ‘baloldali’ igazolást nyújt a visszatérésre készülődő Orbán Vikornak, aki éppúgy a nagytőke képviselője, mint Medgyessy Péter, csak kiméletlenebb és retrográdabb...”. Igen, az agyagba döngölő, akinek kedvence a Vasárnapi Újság és a Demokrata, az retrográdabb. Mert a szélsőjobboldal felé nyitott...

Na de miért kell nekem ezt magyarázni? Hiszen a Munkáspárt elnöke, Thürmer Gyula a KB előtt önkritikát gyakorolt! Visszavonta, hogy a kórház-privatizációs népszavazás a kormány leváltását célzó népszavazás lenne (A Szabadság, február 5. 4.o). A jobboldallal való összefogás politikáját több milliónyi tévénező előtt hirdette meg (Hírtv), visszakozását azonban csak a pártlap néhány ezer olvasója ismerheti. Miért az önkritikus hangnem? Egyrészt, mert a jobboldal valójában nem segítette az aláírásgyűjtést, csak demagóg taktikai szírehangokat hallatott. Másrészt, mert a pártelnök zavart keltett a már sok politikai kanyart megélt és eltűrt párttagságon belül. Sokan tették fel a kérdést a napkeltés Acél Endréhez hasonlóan: valóban a Munkáspárt érdeke, ha ugyanazt mondja, mint a jobb, és összefog vele? Meg azt is kérdezték: helyes, ha a Hírtvében dicsérteti magát, ha a fasiszta ideológiát terjesztő Demokratának nyilatkozik? Féltreértés ne essék! Én is a Munkáspártért haragszom, de nagyon!

Az ATTAC Magyarország Egyesületben hónapok óta aggódtunk e tendencia miatt, és harcolunk a szociális fórum folyamatba is beszívargó következményei ellen. Láttuk, hogy a népszavazási kezdeményezés már nem az, aminek indult, hanem egy önmagán túlmutató helytelen politika igazolásának eszköze. A Magyar Szociális Fórum mozgalomban Simó Endre képviselte azt az álláspontot, hogy a Polgári Körökkel a “bizalomépítés” lehetséges, összefoghatunk velük az egészségügy privatizáció ellen. Az ATTAC és más

Ki az egységbontó?

civil szervezetek ezt nem fogadták el. Munkatervünkben már szerepelt az aláírásgyűjtés a budapesti aluljárókban a népszavazás támogatására. A vázolt körülmények miatt azonban lemondunk róla.

Vajnai Attila azt gyanítja, hogy “a polgári jobboldal reakciója” csak ürügy, hogy magukat baloldalinak vallók ne támogassák “a kommunisták akcióját”. Hozzáteszi: “A trockistákat /?/ is magába foglaló nemzetközi ATTAC mozgalom helyi szervezetének... radikális szárnya azonban kezdettől fogva tartózkodóan viselkedett az ügyben” (A Szabadság, január 30.). Ez egyszerűen hamis állítás! Az ATTAC Magyarország nem csak szavakban kifogásolta az egészségügyi privatizációt és nem ijedünk meg a saját árnyékunktól – bár Simó Endre is ezt állítja nevünk kimondása nélkül (február 13.). Mindketten tudják, hogy tavaly, május 1-én fórumot adtunk Cser Ágnesnek, részt vettünk az Egészségügyi és Családügyi Minisztérium előtti tüntetés megszervezésében, konferenciát szerveztünk az egészségügyről, a közszolgáltatások privatizációja és a WTO tárgyalások ügyében levelet intéztünk a legfőbb közjogi méltóságokhoz és az összes parlamenti képviselőhöz, tiltakozó petíciót nyújtottunk be, majd tárgyalunk a Gazdasági és Közlekedési Minisztériummal, stb. – sokkal hamarabb, mint ahogy az MP lépett az ügyben.

Ravaszul csúri-csavarja a szót Simó: ő is jobboldali veszélyt emleget, s szerinte a kiút az összefogás és a kompromisszum-készség. Kivel? A jobboldallal? Ha a népszavazás kezdeményezői a jobboldal szervezett politikai támogatását elutasították volna és leleplezték volna annak demagógiáját, de persze elfogadták volna a jobboldali emberek aláírását, mi is sok ezer aláírást gyűjtöttünk volna!

Megszólt a vitában Kiss Viktor, aki évekig a Munkáspárt fizetett ideológusa volt (február 5). Magam alig tudtam követni zavaros szó- és mondatfűzéseit. (Mit ért belőle a párttagság?) Írásának lényege egy véletlenül érthető mondatban: “Aki a ‘kommunista’ és a ‘szociáldemokrata’ baloldal ellentétét szítja olyan korban, amikor a szélsőjobboldal bármifajta veszélyével számolni kell, jövátéhetetlen bünt követ el – szól a régi lemez, amely végérvényesen idejét múlta”. Sajnos egyáltalán nem járt le, de sosem járhat le ez a lemez! Még akkor

sem, ha a mai szociáldemokrácia kevésbé képviseli a dolgozói érdekeket, mint valaha, ezért erősíteni kell bírálatát! Maga a szociális fórum mozgalom is az új liberális szociáldemokrácia kritikája. A Szociális Világforum Porto Alegre-i elvi chartája azonban arra int bennünket, hogy zárkózzunk el a demagóg, kirekesztő és rasszista jobboldal minden árnyalatától. Mi ehhez tartjuk magunkat!

Persze szilárd politikai irányvonalat csak szilárd nézetrendszer alapján lehet vinni! Vajnai Attila most (A Szabadság, január 30.) elismeri, hogy erősödnek az új-fasiszták. A kérdés csak az, hogy milyen politikával lehet fékezni ezt a társadalmi folyamatokból fakadó objektív és rombolóan veszélyes tendenciát. Vajnai egységbontásról beszél. De ki az egységbontó? Aki, mint az ATTAC, nemet mond a szélsőjobbhoz összefolyó jobboldallal intézményesített politikai kapcsolatokra, vagy aki elfogadja azt? A munkáspárt tagságának nagy többsége tudja a választ!

Végül röviden a TGM-mel kialakult vita másik vonulatához. A most következők saját nézeteim, mert az ATTAC-nak erről nincs közös álláspontja. Távolról sem kritikátlanul nézem a szocializmus építésének minden időszakát, de számomra is megdöbbentő TGM totálisan elutasító álláspontja. A mai hiteles kapitalizmusbírálatának fényében nem is logikus, hogy ilyen vadul lekezeli azt a rendszert, amelyben Magyarországon 1,5 millióval több munkahely volt, mint ma, létbiztonság volt jellemző, nem volt gyermekéhezés, évi 100 ezer lakás épült. A nézeteim erről azonban Vajnai Attilától is jelentősen különböznek. Szerintem azért nem védte meg a munkáosztály a létező “szocializmust”, mert mielőtt még az emberek igazán magukénak érezhették volna a rendszert, a berendezkedés és vezetés hibái miatt a kispolgári tendenciák, a piaci, nyereség-hajhász gazdálkodás, a vállalati elkülönültség viszonyai kerekedtek felül, ezzel együtt szükségszerűen eluralkodott az individualizmus, általános lett a – hatalomtól, a termelőszközök tulajdonától való – elidegenedés érzése. A korábbi vezetők és pártok ebben a folyamatban és főleg a “szocializmus” kiárusításával elvesztették, és teljes joggal veszítették el a nép bizalmát.

Benyik Mátyás

az ATTAC Magyarország Egyesület
elnöke

Dialektika

A Marx Károly Társaság időszaki lapja

Felelős kiadó: a Társaság elnöke
1067 Bp. Eötvös u. 2. **Tel:** 342-1068
Szerkeszti: a Szerkesztőbizottság
Felelős szerkesztő: dr. Rozsnyai Ervin
OTP számlasz.: 1171 1041-2085 9590

Nytsz.: 75/763/1997
Internet: www.extra.hu/dialektika
E-mail: dialektika@freemail.hu
Nyomás: Unio-Print Kuvert Kft.
Felelős vezető: Szabó László igazgató